

Красний Іванко і закляте місто (казка)

Автор Невідомий

Жила, де не жила, одна жінка, що одного разу без нікого подалася в місто — до самої столиці. По дорозі перестрів її якийсь чоловік та й каже:

— Жінко, я знаю, що ти бідна, і я тобі радо допоможу, якщо будеш згодна продати мені те, про що ти не знаєш. Погодишся — зроблю тебе багатую і ти більше ніколи й ні в чому не будеш терпіти нестатків.

Жінка довго думала. Що то може бути, про що вона нічого не знає! І як можна продати таке незнайомому чоловікові? Думала, думала, але ніяк не могла вгадати, про що вона нічого не знає. А та жінка вже була з дитиною, чого ще не знала. Незнайомий чоловік те знав, бо був сам нечистий. І жінка сказала, що вона за велике багатство згодна віддати йому те, про що тепер нічого не знає.

Коли повернулася з міста, в її хаті було повно грошей, усякої їжі, що чорт понаносив. Та невдовзі жінка зрозуміла, що вона само-друга: перша — то сама, а друга — те дитинча, що в ній ворухнулося. Дуже засмутилася вона: лише тепер прийшло їй на гадку, що продала якомусь чоловікові ще не народжене дитя.

Настав час, і жінка народила дуже гарного хлопчика, якого назвала Іванком. Хлопчик ріс, як із води, і ставав усе гарнішим. Серед сільських дітей файнішого й не було. Мати жила добре і віддала його до школи. Хлопчик гарно вчився. Але мати плакала та плакала: боялася, що одного разу прийде той чоловік і забере від неї найдорожче. Що тоді буде з хлопчиком? З чоловіком, що купив дитинча, не було домовлено, якого дня він прийде за тим, про що вона нічого не знала. І бідна мати не могла збагнути, коли вона має розлучитися зі своїм синочком. А хлопчик помітив, що мати часто плаче, і одного разу спитав її:

— Чому ви, мамо, плачете та плачете? Не маєте що плакати, бо в нас усього досить!

— Дорогий синочку, — відповіла мати, — я плачу тому, що продала тебе ще тоді, коли ти не народився. Той чоловік, що тебе купив, і дав мені велике багатство, певно, чорт. А тепер не знаю, коли він прийде, аби тебе вирвати з моїх рук навіки.

Хлопець засміявся.

— Не бійтеся, мамко моя рідна, нічого не трапиться, і не плачте зі страху за мене! Хлопець повернувся до науки. Але слова матері все-таки запали йому в душу. Якось він пішов до Діда-всевіда і розповів йому про материну журу. Як мудрець, старий дав знати хлопцеві, що, коли той буде мати двадцять років, за ним прийде додому повно щезників. Але вони не візьмуть його — най тільки ні з ким не стає до бесіди, ні на чие слово не відповідає, кого б не побачив.

Хлопець добре зарубав собі на носі дідову пораду. Коли він підріс і сповнився йому двадцятий рік, до хати справді напливло повнісінько чортів у подобі всяких великих

панів. Вони просто з порога починали з молодим господарем бесіду, але він не говорив нічого. Чорти дуже розсердилися і з великої злоби позривали з хати дошки, потім пощезали.

Вночі вони повернулися, вхопили хлопця з постелі та й віднесли на чортівську гору. Там страшенно сікли його нагаями і все кликали: "Іване!", аби він відзивався. Та Іван мовчав як риба і його шмагали ще лютіше, гадаючи, що хоч так примусять заговорити. Але хлопець пам'ятав пораду Діда-всевіда і не відзивався на жодне слово. По півночі, коли вже пробило на першу годину, чорти пощезали й дали йому спокій.

Змучений, ледь живий, спускався хлопець-неборак з чортівської гори до проклятого міста, яке лежало недалеко й називалося Проїм. Зійшов у місто і побачив великий палац. Завернув просто туди і зайшов до світлиці. Побачив там постіль, що вже була розстелена, і ліг. А треба сказати, що той палац і всі світлиці в ньому були такі чорні, як вугілля, бо на тому місті лежало прокляття.

На другий день рано хлопець пробудився, і до його світлиці зайшла якась чорна, як вуглина, панночка. То була принцеса, але й на ній лежало прокляття, і від того вона почорніла. Панночка принесла Іванкові калача і почала до нього говорити. Але наш Іван, за мудрою порадою, не сказав ні слова — боявся й тої дівки. Тоді панночка мовила:

— Виджу, що ти боїшся мене, тому не говориш. Але вже й дотепер ти мені допоміг, аби скинути прокляття. Бачиш, я цілком була чорна, а вже ноги в мене побіліли до колін. Зовсім чорна була і світлиця, а від твоєї терпеливості, стійкості трохи побіліла. Ти лише не піддавайся, не виказуй слабості — будь мужнім, як і був, то все місто Проїм визволиш із прокляття.

Такі слова додали Іванові хоробрості, та у нього з рота і тепер не вихопилося й словечка. Він з'їв калач, який принесла панночка, і не виходив зі світлиці.

Настала друга ніч. Десять коло півночі чорти знову вхопили хлопця з постелі та віднесли на чортівську гору. Спершу красно просили його — най до них заговорить, але Іван не піддавався. Чорти скипіли лютим гнівом, прив'язали хлопця до олов'яно-сірої лавиці й відшмагали залізними палицями. Молодий хлопець од страшного болю мало не вмер. По півночі, коли вже пробило на першу годину, чорти пощезали й дали йому спокій. Змучений і заслаблий, він спустився з гори і пішов просто до палацу, в якому був перед тим. А палац світився вже наполовину, лише друга його половина була досі чорна, як вугілля. Іван сяк-так дотягся до знайомої світлиці, знайшов два калачі, ліг собі у постіль і заснув глибоким сном.

На другий день рано до молодого хлопця зайшла та сама панночка. Тепер її тіло вже було наполовину біле. Дівчина й цього разу заговорила до Івана, а він усе мовчав і цілий день нікуди не виходив.

Настала третя ніч. Опівночі знову з'явилися чорти, виволокли Івана з постелі та й винесли на чортівську гору. Спершу говорили з ним по-приятельськи і обіцяли горидоли, аби лише заговорив. Та Іван не піддавався, стояв на своєму. Побачили чорти, що ніяк не годні дати ради з молодим легенем, прив'язали його до залізно-сірої лавиці,

схопили вогняні нагаї та й відшмагали знову. По півночі, коли вже пробило на першу годину, чорти пощезали й залишили Івана напівмертвого. Він ледве-ледве міг устати з лавиці й дотягтися до того палацу, де уже два дні знаходив притулок.

Тепер світився весь палац. Іван зустрів ту дівчину, що спочатку була цілком чорна. Вона вже була біленька і врочисто, з якоюсь короною на голові, прийняла його. Принцеса сердечно дякувала Іванові за те, що він один не здався нечистій силі й тим зняв прокляття з міста Проїма. Іван ліг у постіль, а біла дівка тут же закликала лікаря. Його тіло помастили цілющою мастю, і від неї Іван цілком видужав.

Тепер уже хлопець зрозумів, що дівчини не треба боятися, бо то — чиста душа. Почав з нею говорити та й дійшло до того, що закохався в принцесу. Полюбився і дівці Іван. Царська донька дала йому знати, що якби побралися, він був би коло неї за царя Івана, бо вона — єдина спадкоємиця царського престолу. Та Іван, хоч дуже любив дівчину, відповів їй так:

— Добре б то було, але я хотів би позвати на весілля й мою рідну маму — не хочу оженитися без її поради.

На те принцеса мовила:

— На простому возі ти і за сто років не доберешся до матері, а як справимо весілля, то станеш царем, і тоді в чарівній кареті поїдемо разом до твоєї мамки та й привеземо її сюди.

Іван на те погодився, і молодим справили таке весілля, що кращого і більшого, напевно, ніхто у світі не бачив. Потому привезли Іванову маму й жили собі щасливо. Либонь, живуть і нині, коли їм судилося.